

**НАЦРТ СТАТУТ
НА РЕГИОНАЛНАТА КОМИСИЈА ЗА УТВРДУВАЊЕ НА
ФАКТИТЕ ЗА ВОЕНИТЕ ЗЛОСТОРСТВА И ТЕШКИТЕ
КРШЕЊА НА ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА НА ТЕРИТОРИЈАТА
НА НЕКОГАШНА СФРЈ**

novembar 2010.

III ДЕЛ – ОБВРСКА ЗА СОРАБОТКА СО КОМИСИЈАТА

Член 11

Обврска на државите за соработка со Комисијата

1. Сите органи на потписничките се должни да соработуваат со Комисијата и да ѝ овозможат делотворно извршување на задачите во согласност со Статутот.
2. Надлежните органи на власта во државите потписнички, на барање на Комисијата благовремено ќе обезбедат пристап на податоци, вклучувајќи ја можноста за земање изјави од претставник на државна институција и спроведување на теренско истражување, освен ако со тоа би биле прекршени прописите на државите потписнички за тајност на податоците.
3. Податоците или документите кои за цел имаат прикривање на сторени кривични дела, или кои се однесуваат на тешки повреди на основните човекови права, не се сметаат за тајна.
4. Во случај ако државата смета дека откривањето на одреден податок или документ кој го бара Комисијата би било спротивно на прописите за тајност на податоците, ќе се преземат сите разумни мерки со цел да се надмине спорната ситуација со заедничко ангажирање на Комисијата и државата. Овие мерки подразбираат:

(а) изјаснување на Комисијата за релевантноста на податокот и/или документот кој го бара;

(б) договор за условите на откривање на податокот, вклучувајќи, меѓу другото, делумно откривање на содржината на документот, ограничување на објавувањето на податокот и примена на други мерки за заштита на доверливоста на податокот.

Ако сакаме да ги утврдиме фактите кои би подразбирале стопостотна вистина не смее да има тајни документи. (Јована Рамовиќ, Правен факултет на Универзитетот во Подгорица, Подгорица, Црна Гора, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

IV ДЕЛ – ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА КОМИСИЈАТА

Член 12

Цели на Комисијата

Комисијата ги има следниве цели:

(а) да ги утврди фактите за воените злосторства и тешките кршења на човековите права, направени на подрачјето на некогашна СФРЈ во периодот од 1 Јануари 1991 година до 31 Декември 2001 година, политичките и општествените околности кои влијаеле при извршувањето на овие дела и последиците до кои се дошло поради злосторствата и кршењата на правата;

(б) да придонесе политичките елити и општествата во државите потписнички да ги прифатат фактите за воените злосторства и тешките кршења на човековите права;

*(...) во член 12 под б), се вели дека ќе се придонесе да се прифатат фактите, прифаќањето е субјективен елемент и мислам дека **Комисијата нема да може да придонесе некој нешто да прифати, туку треба да се каже: „да бидат запознати“.*** (Јована Рамовиќ, Правен факултет на Универзитетот во Подгорица, Подгорица, Црна Гора, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

(в) да придонесе во расветлување на судбините на исчезнатите;

(г) да се признаат неправдите нанесени на жртвите, со цел да се изгради култура на солидарност и сочувство;

(д) да придонесе во остварувањето на правата на жртвите; и

*„да се признаат неправдите нанесени на жртвите“, мислам дека тука се малку погрешно поставени работите, кој да ги признае? Ние или луѓето што ќе бидат во комисијата? Тие што ја поддржуваат комисијата веќе тоа го признаваат. Мислам дека е важно да се внесе дека **основачките држави ја признаваат таа неправда.*** (Един Смаиловиќ, Филозофски факултет на Универзитетот во Љубљана, постдипломски студии, Бјело Поље, Црна Гора, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

(ѓ) да придонесе во спречувањето за повторување на воените злосторствата и тешките кршења на човековите права.

Член 13

Задачи

Комисијата ги има следните задачи:

- (а) да собира податоци за случаите на тешки кршења на човековите права и воените злосторства, да даде детален опис за нив, да ги прикаже обрасците за кршењата на правата и нивните последици;
- (б) да собери податоци за судбината на исчезнатите и да соработува со надлежните тела кои во државите потписнички работат на барање на исчезнатите;
- (в) да изработи попис на човечките загуби на:
 - i. цивилите кои го изгубиле својот живот или исчезнале за време на војната, или во некој друг облик на вооружен конфликт; и
 - ii. борците кои го изгубиле својот живот или исчезнале за време на војната, или во некој друг облик на вооружен конфликт;

(...) овде се вели „цивили кои што го изгубиле животот или исчезнале во војната или во друг облик на вооружен конфликт“, може да стои тука записка (.) со посебно нагласување на пописот на деца жртви. (Алмин Шкријељ, Филозофски факултет на Универзитетот во Сараево, Отсек за француски јазик и книжевност, Здружение на правници и Здружение на семејства на загинати борци, Сараево, БиХ, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

(г) да собери податоци за местата на затварања за време на војната или за некои други облици на вооружен конфликт, за лицата кои се противправно затворани, подложувани на мачење и нечовечко постапување, и да изработи за нив сеопфатен попис, со заштита на идентитетот онаму каде што е тоа потребно;

(...) кај задачата под д) „да препорача мерки кои што се однесуваат на спречување повторувања на кршењата на човековите права“, мислам дека тука комисијата треба да изработи еден сет од препораки кои би се однесувале најпрво на измени во образовната програма. Конкретно мислам на историјата, каде што би било многу важно да се воведат промени во таа образовна програма. (Един Смаиловиќ, Филозофски факултет на Универзитетот во Љубљана, постдипломски студии, Бјело Поље, Црна Гора, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

(д) [АЛТ. А: да ги истражи политичките и општествените околности кои имале клучен придонес за избувнувањето на војни или на други облици на

вооружен конфликт, како и извршувањата на воени злосторства и тешки кршења на човековите права];

[АЛТ. Б: да ги истражи политичките и општествените околности кои, почнувајќи од 1980 год., имале клучен придонес за избувнувањето на војни или на други облици на вооружен конфликт, како и извршувањата на воени злосторства и тешки кршења на човековите права];

(ѓ) да одржи јавни сослушувања на жртви и други лица за воените злосторства и тешките кршења на човековите права;

(е) да препорача мерки кои се однесуваат на спречување за повторувањето на кршењата на човековите права и на репарации за жртвите; и

(ж) да го изработи, објави и претстави завршниот извештај на начин кој што ќе овозможи извештајот да стигни до што е можно поширок круг на луѓе во државите на подрачјето на некогашна Југославија.

V ДЕЛ – НАДЛЕЖНОСТ НА КОМИСИЈАТА

Член 14

Период и подрачје на истражување

Комисијата ги утврдува фактите за воените злосторства и тешките кршења на човековите права извршени во периодот од 1 Јануари 1991 година до 31 Декември 2001 година во државите на просторот на некогашна СФРЈ, и истражува:

[АЛТ А: политички и општествени околности кои имале клучен придонес за избувнувањето на војни или други облици на вооружен конфликт, како и извршувањата на воени злосторства и тешки кршења на човековите права].

[АЛТ Б: политички и општествени околности кои, почнувајќи од 1980 година, имале клучен придонес за избувнувањето на војни или други облици на вооружен конфликт, како и извршувањата на воени злосторства и тешки кршења на човековите права].

(...) треба да се земе периодот од 1918 год. Затоа што тогаш се создаде една држава од која што доаѓаме, тоа е државата на Србите, Хрватите и Словенците која што подоцна, во 1929 година, се преименува во Југославија.

(Дамир Никочевик, Факултет за политички науки, Херцег Нови, Црна Гора, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

Сега разговарам со колегата до мене и ние ви ја предлагаме третата алтернатива – избришете ги другите две алтернативи. Комисијата не смее да има мандат да ги оценува политичките и општествените околности.

(Тимчо Мичунски, Правен факултет „Јустинијан Први“, Скопје, Македонија, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

*(...) **временскиот контекст од 1980 година [е] исправен и (...) единствено тој [е] важен за истражување на тој контекст. Зошто? Затоа што поединците го креираат злото, а не историските околности.*** (Един Смаиловиќ, Филозофски факултет на Универзитетот во Љубљана, постдипломски студии, Бјело Поље, Црна Гора, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

*(...) **имам еден предлог, дали би можело во рамките на Статутот на комисијата да се направи член кој на комисијата ќе и`даде обврска во одреден рок да основа работно тело кое ќе се занимава точно со ова прашање. [истражување на општествени и политички околности].*** (Александар Ѓорѓевиќ, Правен факултет на Универзитетот во Ниш, Младинска иницијатива за човекови права, Белград, Србија, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

1980 година навистина не е датум од кој треба да се почне, туку треба да се вратиме барем до 1941 година, иако тоа ќе биде дополнителна работа за комисијата. (Сеид Буриќ, Правен факултет на Универзитетот во Сараево, Сараево, БиХ, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

Член 15

Кршење на правата во надлежност на Комисијата

Комисијата ги утврдува фактите во врска со кривични дела против човечноста и меѓународното хуманитарно право, како и фактите во врска со други тешки кршења на човековите права.

*(...) **сметам дека не треба да се повлече делот „не ограничувајќи се на“, токму поради случајот „избришани“ во Словенија, затоа што нивниот случај не е ни телесно нити психички нехуман третман кон нив, туку едноставно се административно избришани и тоа се заведило како административна грешка.*** (Наташа Стаменковиќ, Правен Факултет „Јустинијан Први“, Скопје, Македонија, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

*(...) **воените злосторства што беа исфрлени, според мене не требаа да бидат [исфрлени], како што е наброено во повеќе написи и како што има воени злосторства кои суштински не припаѓаат кај другите наброени злосторства од алтернатива А, можеби не треба да се набројуваат сите тие дела, како што јас мислам, онака како што постоеше беше подобро решение отколку сега.*** (Ана Оштир, Правен Факултет на Универзитетот во Љубљана, Љубљана, Словенија, Регионални консултации со

VI ДЕЛ – ОБЛАСТУВАЊА НА КОМИСИЈАТА

Член 16 *Земање изјава*

1. Комисијата зема изјави за воени злосторства и тешки кршења на човекови права, во нејзина надлежност, од жртви, сведоци, претставници на институции и сторители.
2. Секое лице на кое што Комисијата ќе му испрати покана, должно е да даде изјава на Комисијата. Исклучително, жртвите даваат изјави доброволно.

(...) комисијата губи голем дел од својата вредност, доколку не успее да ги принуди сведоците на сведочење, со исклучок на жртвите, се разбира. (Иван Џуриќ, Академија за дипломатија и безбедност, Белград, Србија, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

3. Во случај лицето да одбие да даде изјава на Комисијата, повикувајќи се на законската должност за чување на тајноста на податоците, се применуваат одредбите од член 11, ставовите 3 и 4, од овој Статут.
4. Одредбите од законот за кривична постапка на државите потписнички се применуваат во правото за одбивање да се даде одговор на одделни прашања и за ослободување од должноста сведочење и за други прашања во врска со испрашувањето на лица кои не се уредени со Статутот на Комисијата.
5. По барање на лицето што дава изјава, Комисијата може да овозможи давање изјава со заштита на идентитетот.
6. Комисијата може со државите потписнички да склучи посебни договори за соработка во врска со начинот за повикување лица од став 1. Ако смета дека тоа е потребно, Комисијата може да му предложи на надлежниот суд по брза постапка да одлучи за примена на мерките за обезбедување на присуството на лице, во согласност со законот за кривична постапка на државата во која што лицето има место на живеење, односно престојување.
7. Во текот и за време на давањето изјава, Комисијата, според потребите, ќе обезбеди психофизичка поддршка на жртвите.

8. Комисијата собира изјави:

- (а) на местото на живеење или престојување на лицето што дава изјава;
- (б) во канцелариите на Комисијата;
- (в) во амбасадите и конзулатите на државите потписнички, доколку изјавата се зема во трети земји;
- (г) на територија на трети земји, ако тоа не е спротивно на законските одредби на тие земји, во случаите кога жртвите, сведоците и останатите лица не можат да дадат изјава во конзулатите или амбасадите на државите потписнички.

Член 19

Јавни сослушувања на жртви и други лица

1. Комисијата одржува јавни сослушувања на кои жртвите зборуваат за своите страдања и страдањата на нивни блиски лица.
2. Јавните сослушувања ги опфаќаат и сторителите на дела кои имаат карактер на воен злостор или тешко кршење на човековото право, сведоци, како и лица што им помагале на жртвите.
3. Давањето изјави на јавно сослушување е доброволно.
4. За време на јавните сослушувања, Комисијата може да примени мерки за заштита на идентитетот, како и посебни мерки за заштита на психичкиот и физичкиот интегритет.
5. Електронските медиуми во државна власт, односно јавните сервиси на просторот на некогашна СФРЈ, во интегрален или скратен облик, имаат обврска да ги пренесуваат јавните сослушувања. Начинот на пренесување на јавните сослушувања се регулира со договор на Комисијата и јавниот сервис. Комерцијалните електронски медиуми имаат право да ги пренесуваат јавните сослушувања под исти услови и по правилата кои важат за медиумите во државно владеење, односно јавните сервиси.

Јавните сервиси, односно некогашните државни медиуми, имаа голема улога за време на воените случувања и во мојата земја и во другите земји, често негативни, ретко позитивни, и затоа би било сега добро јавните сервиси да имаат обврска да ги пренесуваат сослушувањата. (Данило Ајковиќ, Правен факултет, Подгорица, Црна Гора, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

6. Јавните сослушувања можат да се одржуваат на различни локации.

Член 20

Одржување тематски сесии

1. Комисијата може да одржи сесии за делувањето на државните институции, политичките организации, културните и научните установи, црквите и верските заедници, и медиумите, пред и во текот на војната, како друг облик на вооружен конфликт, а во однос на извршувањето воени злосторства и тешки кршења на човековите права.

(...) „црквите и верските заедници“ треба да се претворат само во „верски заедници“, затоа што во сите земји од регионот се носат закони за верски заедници, а не за цркви и верски заедници (...) дали од политичка гледна точка по вас е оправдано да се влегува во осуда на црквите или верските заедници? Тоа за мене е еден опасен процес и може да ја отвори Пандорината кутија. (Тимчо Мучунски, Правен факултет „Јустинијан први“, Скопје, Македонија, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

2. Електронските медиуми во државна сопственост, односно јавните сервиси, од подрачјето на некогашна СФР Југославија, во интегрален или скратен облик, имаат обврска да ги пренесуваат тематските сесии на Комисијата. Начинот на пренос се регулира со договор на Комисијата и јавниот сервис. Комерцијалните електронски медиуми имаат право да ги пренесуваат тематските сесии, под исти услови и по правилата кои важат за медиумите во државна сопственост, односно јавните сервиси.
3. Тематските сесии можат да се одржуваат на различни локации.

VII ДЕЛ – ИЗБОР НА ЧЛЕНОВИ И ЧЛЕНКИ НА КОМИСИЈАТА

Член 23

Критериуми за избор на членови и членки

1. Член/ка на Комисијата е:

- (а) државјанин/ка од државите потписнички;
- (б) лице со високо морални квалитети, од интегритет и углед, посветено на толерантен дијалог и конструктивно решавање на несогласувањата, кое што може да ужива доверба во сите држави потписнички, и,

(...) член 23 вели: „која што може да ужива доверба во сите држави потписнички“, а во измените стои „само која што ужива доверба“. Мислам дека е доста тешко да се пронајде лице по тие критериуми и затоа можеби е подобро да се остави „може да ужива“ бидејќи претпоставката е дека лицето кое има морални квалитети, лице од интегритет и така натаму, може потенцијално да ужива, а тешко е да се најде лице кое ужива доверба во сите шест држави. (Јована Рамовиќ, Правен факултет на Универзитетот во Подгорица, Црна Гора, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

(...) овде се зборува за лице кое ужива доверба, она што би сакал да кажам од црногорско искуство, дека би одговарало да се додаде кое ужива „неподелена доверба.“ (Един Смаиловиќ, Филозофски Факултет на Универзитетот во Љубљана, постдипломски студии, Бјело Поље, Црна Гора, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

- (в) лице психо-физички способно за ефикасно и континуирано извршување на должноста член/ка на Комисијата.

2. Во државите потписнички се избира најмалку една жена, односно најмалку еден маж, за член/ка на Комисијата.
3. Во државите потписнички за време на изборот на членовите или членките на Комисијата, ќе се настојува да се обезбеди етнички репрезентативен состав на Комисијата, така што освен припадник/чка од најбројната етничка заедница, треба да настојува да се избере и еден/на или повеќе припадници/чки од друга етничка заедница, односно други етнички заедници во таа држава потписничка.

Се работи за етнички репрезентативен состав на комисијата. Го земам случајот со Македонија каде што е предвидено да има два претставници од двете етнички заедници. Во Македонија живеат повеќе од две етнички заедници и затоа предлагам

да се стави дел каде што претставниците од една земја треба да ги земат предвид жртвите од сите етнички заедници во земјата. (Мирослава Симоновска, Висока школа за новинарство и за односи со јавноста, Скопје, Македонија, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

(...) зборот во член 23, став 3: „ќе настојуваат“ тој збор (...) не би требало да стои затоа што да настојуваи значи и да бидеш и да не бидеш (...) Така што тој збор би можел да се избрише. (Алмин Шкријељ, Филозофски факултет на Универзитетот во Сараево, Отсек за француски јазик и книжевност, Здружение на семејства од загинати борци, Сараево, БиХ, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

4. Член/ка на Комисијата не може да биде лице:

(а) кое извршувало истакната политичка функција во последните две години пред распишување на конкурсот за избор на членови/ки на Комисијата или во време кое ја опфаќа надлежноста на Комисијата;

(...)некој кој може денес да даде оставка, за две години може да се вклучи во РЕКОМ, на пример политичар кој бил активен тогаш и денес е активен, може да се вклучи во РЕКОМ, а направил страшни злосторства за време на дубровничките боишта. (Дамир Никчевиќ, Факултет за политички науки, Херцег Нови, Црна Гора, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

(...) ставивте „истакната политичка функција“ (...) мислам дека треба да се стави многу попрецизен термин, разликата помеѓу политичка функција и истакната политичка функција е огромна, мора да биде попрецизно бидејќи иако велите дека нема да се трудите да ги ставате сите правнички термини, на тоа ќе се повика државата кога ќе биде усвоена иницијативата и ние мораме однапред да направиме одбрана за тоа. (Јована Рамовиќ, Правен факултет на Универзитетот во Подгорица, Подгорица, Црна Гора, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

(б) за кое постои сериозно сомневање дека е одговорно за кршење на човекови права и меѓународното хуманитарно право, или дека поддржувало, помагало или поттикнувало извршување на такви дела, или придонело за неказнување на тие дела, или е во блиска поврзаност со лице кое е осудено, обвинето или е под истрага за такво дело.

(...) мене овде не ми се допаѓа, сметам дека е премногу она што е изнесено дека: „член на комисијата не може да биде лице кое е блиско поврзано со лице кое е осудено, обвинето или е под истрага за такво дело“. Мислам дека ова е еден средновековен начин на ограничување на тоа кој ќе биде член, поради тоа што од објективни причини некој може да биде блиско поврзан со лицето, но да има дијаметрално спротивни ставови и постапки од него (...) да се заштитиме од конфликт на интереси може да се предложи тоа лице да биде изоставено од гласање или од било какви делувања. (Неидентификуван учесник, Регионални консултации со студенти и

млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

(...) доста лошо решение, бидејќи потоа секој може да се повикува дека некој е исклучен поради туѓи поведенија. (Данило Ајковиќ, Правен факултет, Подгорица, Црна Гора, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

(...) малку ме плаши моментот дали жертвите навистина би пристапиле да сведочат ако ги видат припадниците на воените или паравоените структури [како членови на РЕКОМ], дали ќе го задржат ставот за РЕКОМ како независно, неисполитизирано [тело]. (Наташа Стаменковиќ, Правен факултет „Јустинијан Први“, Скопје, Македонија, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

Член 26

Состав и избор на избирачките одбори

1. Избирачкиот одбор во секоја држава е составен од девет членови/ки, кои мора да ги исполнуваат критериумите кои важат за изборот на членови/ки на Комисијата, освен забраната за извршување на политички функции во периодот од последните две години пред распишување на конкурсот, за избор на членови и членки на Комисијата и во периодот кој ја опфаќа надлежноста на Комисијата.
2. Членовите/ките на избирачките одбори не можат да се кандидираат за членови на Комисијата.
3. Три члена/ки од Избирачкиот одбор ги именува министер надлежен за човековите права, во согласност со собранискиот одбор или комисиите надлежни за човекови права или меѓународни односи.
4. Три членови/ки на Избирачкиот одбор избираат членови и членки од Коалицијата за РЕКОМ во државата потписничка.
5. Првите шест членови/ки од Избирачкиот одбор се именуваат, односно се избираат, врз основа на став 3 и став 4 од овој член, во рок од 45 дена од денот на последната ратификација на меѓународниот договор за основање на Комисијата.
6. Надлежниот министер го прогласува изборот на шесте членови и членки од избирачкиот одбор и во рок од 8 дена распишува конкурс за избор за преостанатите три членови/ки од Одборот.
7. Претходно именуваните, односно избраните шест членови/ки од одборот, ќе настојуваат да ги изберат преостанатите три членови/ки од Одборот, консензуално, а ако тоа не е можно, тогаш со мнозинство гласови.

8. Надлежниот министер, Коалицијата за РЕКОМ и членовите/ките од Избирачкиот одбор именувани и избрани врз основа на ставовите 3 и 4 од овој член, ќе обезбедат најмалку третина од членовите на одборот да бидат жени, односно мажи, и ќе настојуваат да се обезбеди третина од членството да се состои од претставници/чки од здруженија на жртви, вклучувајќи ги здруженијата на жртви кои не се членови на Коалицијата за РЕКОМ, под услов да се регистрирани најмалку три години пред потпишувањето на договорот за основање на Комисијата.

Зошто е задолжителна родовата рамноправност и зошто уште се дава предност во однос на овие работи кои мене ми се чинат поважни, односно тука да бидат претставници на здруженија на жртви или на малцински народи? (Иван Ѓуриќ, Академија за дипломатија и безбедност, Белград, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

9. Надлежниот министер го прогласува изборот на Изборниот одбор и обезбедува услови за неговата работа.
10. Со Избирачкиот одбор претседава најстариот/ата член/ка кој/која закажува конститутивна седница во рок од 45 дена од денот на распишување на конкурсот од став 6 од овој член.

Член 27

Избор на кандидати/ки за членство во Комисијата од страна на Избирачкиот одбор

1. Избирачкиот одбор во секоја држава во рок од 8 дена од денот на одржувањето на конститутивната седница распишува конкурс за избор на членови/ки на Комисијата во траење од 30 дена.
2. Во рок од 8 дена од денот на затворање на конкурсот, Избирачкиот одбор на интернет страната од надлежното министерство од член 26, став 3, објавува:

(а) вкупен број на стигнати кандидатури;

(б) список на имињата од кандидатите/ките чии што кандидатури се одбиени бидејќи не ги содржеле потребните информации според конкурсот во поглед на исполнување на критериумите предвидени во членот 23 од Статутот; и

(в) список на имиња на кандидатите/ките чии што кандидатури ќе се разгледуваат;

3. Избирачкиот одбор може да одлучи да ги интервјуира сите или само некои кандидати/ки. Интервјуата се отворени за јавноста.

*(...) мислам дека **избирачкиот одбор мора да ги интервјуира сите** (...) [кандидати] токму поради вмешаноста на државите во изборот.* (Јована Рамовиќ, Правен факултет на Универзитетот во Подгорица, Црна Гора, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

4. Избирачкиот одбор може да бара информации за кандидатите/ките од државните органи и јавните установи, а тие се должни итно да одговорат на тоа барање.
5. Избирачкиот одбор ќе настојува сите одлуки да ги донесува едногласно, а во случај кога не може да се постигне консензус, одлучува со мнозинство од 5 членови/ки.
6. Избирачкиот одбор ги оценува исполнувањето на условите на кандидатите/ките чии што кандидатури ги зел на разгледување и го стеснува изборот на листа која содржи два до три пати поголем број кандидати и кандидатки од бројот на членови и членки на Комисијата кои се избираат во државата потписничка.
7. Во рок од 40 дена од денот на затворање на конкурсот, Избирачкиот одбор објавува листа на кандидати/ки и истиот ден ја доставува до претседателот/ството на државите потписнички.

*(...) секое собрание или законодавно тело на земјите кои што во перспектива ќе станат потписнички, имаат **постојани комитети за човекови права**. Мој предлог е од тие постојани комитети да произлегуваат предлозите за членови, а потоа во собранијата тие членови да бидат избрани според, ние во Република Македонија го користиме (...) **Бадентеровиот систем** или метод наречен по познатиот уставен судија од Франција – Роберт Бадентер, кој значи дупло двотретиноско мнозинство. **Двотретиноско мнозинство** за целото законодавно тело [комитет] и дополнително двотретиноско мнозинство од самото законодавно тело. Мојот предлог произлегува од регулаторните агенции кои што во најголема мера се одбираат со двотретиноско мнозинство кое истовремено обезбедува објективност и политичка согласност. Во рамките на овој процес сметам дека **политичката согласност е круцијална**.* (Тимчо Мучунски, Правен факултет „Јустинијан Први“ Скопје, Македонија, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

Член 28

Избор на членови и членки на Комисијата од страна на претседателите/ството на државите потписнички

1. Претседателот/ството од државата потписничка го прави конечниот избор на членови и членки на Комисијата кои се избираат од државата

потписничка помеѓу кандидатите и кандидатките од листата што му ја доставил Избирачкиот одбор.

2. Претседателите/ството од државите потписнички ќе се информираат едни со други за својот избор триесет дена од денот кога избирачките одбори им ги доставиле листите со кандидати, пред да ја информираат јавноста за тоа.
3. Претседателите/ството од државите потписнички ги објавуваат имињата на членовите и членките на Комисијата на петнаесеттиот ден од денот кога сите ќе добијат известување од ставот 2 од овој член.

*(...) во врска со изборот на членовите од комисијата, мислам дека **треба да бидат избрани од парламентот**, а не од претседателот, бидејќи парламентот е законодавна власт и него го избираат директно гласачите и од тие причини сметам дека изборот од парламентот би бил многу подобар.* (Един Смаиловиќ, Филозофски факултет на Универзитетот во Љубљана, постдипломски студии, Бјело Поље, Црна Гора, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

Член 30

Избор на претседавачот/ката и усвојување на Деловникот

1. Членовите и членките на Комисијата избираат член/ка претседавач/ка и го усвојуваат Деловникот за работа на Комисијата во рок од 60 дена од конститутивната седница.
2. Членовите и членките на Комисијата можат да одлучат функцијата претседавач/ка да се ограничи на одреден временски период.

*(...) членот 30, „членовите и членките од комисијата можат да одлучат функцијата на претседавачот да се ограничи на одреден временски период“, мислам дека не треба да стои „можат да одлучат“, туку треба веднаш да го ограничат, затоа што тоа е лице што секогаш ќе настанува во името на комисијата и можеби **треба да се ограничи периодот на тој мандат**.* (Данило Ајковиќ, Правен факултет, Подгорица, Црна Гора, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

Член 31

Кворум и одлучување

1. Кворумот за работа на Комисијата се постигнува кога се присутни најмалку 14 членови и членки од Комисијата.
2. Комисијата настојува сите одлуки да ги донесе едногласно, а кога не може да се постигне консензус, најмалку 14 членови/ки мора да се согласат за донесување на одлуката.
3. Комисијата може да одлучи дека за усвојување на процедурална одлука е доволна согласност од просто мнозинство на сите членови и членки.

*(...) предвидовте кворумот за работа на комисијата да биде 14 членови. Тоа значи дека тој може да функционира и без присуство на една цела држава, на претставниците од таа држава (...), мојот предлог е да постои едно квалифицирано мнозинство, ако сакате може да се остават овие две третини (...) со додаток **да присуствува најмалку по еден член од [секоја] држава.** (Бобан Мисоски, Правен факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје, Македонија, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).*

IX ДЕЛ – СТРУКТУРА НА КОМИСИЈАТА

Член 39

Канцеларии на Комисијата во државите потписнички

1. Комисијата воспоставува канцеларии во државите потписнички и на предлог на Извршниот секретар именува и разрешува лица на нивно чело.
2. Канцелариите во државите потписнички имаат право во консултации со Извршниот секретаријат да основаат мобилни истражни тимови и подрачни канцеларии во други места на територијата на државата потписничка и да именуваат и разрешуваат шефови на тимовите, односно на подрачните канцеларии.
3. По предлог на Извршниот секретар, Комисијата може да основа мобилен истражувачки тим со овластување да прибира податоци во било која од државите потписнички.
4. Вработените и соработниците во канцелариите во државите потписнички и тимовите, се ангажираат без оглед на нивното државјанство.

(...) мислам дека би било попрактично во сите (...) [канцеларии] (...) да бидат вклучени луѓе од различни држави. (Един Смаиловиќ, Филозофски факултет на Универзитетот во Љубљана, постдипломски студии, Бјело Поље, Црна Гора, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

XI ДЕЛ- ЗАВРШЕН ИЗВЕШТАЈ НА КОМИСИЈАТА

Член 44

Содржина на завршниот извештај

1. Завршниот извештај вклучува вовед, релевантни факти за воените злосторства и тешки кршења на човековите права, список на човечки загуби, список на исчезнати лица, список на места на заточеништво и препораки.
2. Препораките меѓу другото се однесуваат и на:
 - (а) понатамошните чекори на државите потписнички кон унапредување на довербата меѓу државите и заедниците на територијата на некогашна Југославија;
 - (б) соодветен модел на материјални и симболички репарации, начин за реформа на институциите и механизми со кои ќе се обезбеди интеграција на утврдените факти во образовните системи на државите потписнички;
 - (в) начинот на следење на примената на препораката од Комисијата, кој што може да вклучи и предлог за основање на посебен механизам за остварување на таа цел.

[комисијата] би можела да даде препорака, како што веќе постои иницијатива за пишување на заеднички учебник по историја на ниво на целиот Балкан, фактографијата која што ќе се утврди во мандатот на работата од комисијата, да мора да се внесе во учебникот по историја. Интерпретацијата е нешто сосем друго, но фактографијата треба да биде за сите еднаква. (Рената Еремиќ, Факултет за политички науки на Универзитетот во Белград, постдипломски Мировни студии, Зрењанин, Србија, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).

Член 45

Наоди за сторителите

1. Комисијата има овластување во завршниот извештај да утврди дека прибраните факти укажуваат на тоа дека одредено лице извршило воено злосторство, односно тешко кршење на човековите права. Таквиот наод нема ефект на судската пресуда, ниту прејудиира одлука на суд во случај на кривично гонење.
2. Во завршниот извештај Комисијата не може да донесе наод против некое лице ако не ги презела сите правилни чекори:
 - (а) да го информира лицето за својата намера дека ќе донесе неповолен наод;
 - (б) да му ја соопшти на лицето содржината на наодот, податоците врз чија основа се донесува наодот и причините заради кои наодот е донесен;
 - (в) да му овозможи на лицето во разумен рок да одговори на предложениот наод.

*(...) доколку одредено лице нема можност да одговори на овој наод, како тогаш ова да се направи, бидејќи **што ако некој почине**, како што вие го наведивте примерот со господинот Милошевиќ. (Данило Ајковиќ, Правен факултет, Подгорица, Црна Гора, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).*

*Што се однесува на членот 45, тука мора да бидеме доста внимателни затоа што **не можеме да кршиме еден од основните принципи на право на лице да не може два пати да се суди за исто кривично дело**, можеби би можело да се утврди морална санкција за тие престапници. (Јована Рамовиќ, Правен факултет на Универзитетот во Подгорица, Подгорица, Црна Гора, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).*

3. [АЛТ. А: Што се однесува на случаите кои се процесирани во присуство на обвинетиот, пред меѓународен или домашен суд, Комисијата, во завршниот извештај, ќе упати на соодветната пресуда].

[АЛТ. Б: Во врска со случаите кои се процесирани со присуство на обвинетиот, пред меѓународен или домашен суд, Комисијата може во завршниот извештај да упати на соодветната пресуда].

Член 46

Обврска на парламентите и владите да го разгледаат завршниот извештај

1. По објавувањето на завршниот извештај, претседателот/ството на секоја држава потписничка му доставува извештај на претседателот на парламентот. Во рок од еден месец од примањето на извештајот,

претседателот на парламентот свикува посебна седница на парламентот, заради разгледување на наодите и препорака од извештајот. На седницата учествува еден или повеќе членови на Комисијата.

2. Во рок од 6 месеци по објавувањето на завршниот извештај на Комисијата, владата во секоја држава потписничка усвојува и објавува, во службениот весник на државата потписничка, став за спроведување на препораката од Комисијата.
3. Во разумен рок по одговорот на владата од став 2 на овој член, претседателот на парламентот во секоја држава потписничка, свикува специјална седница на парламентот заради разгледување на одговорот од владата и можното ангажирање на парламентот со цел спроведување на препораката на Комисијата.

(...) извештајот на комисијата, кога веќе го основаат државите, мора да биде обврзен за државите, значи да се воведат клаузула дека наодите до кои што ќе дојде комисијата мора да бидат усвоени во парламентот, затоа што само на таков начин ќе добиете законска заштита. (Един Смаиловиќ, Филозофски факултет на Универзитетот во Љубљана, постдипломски студии, Бјело Поље, Црна Гора, Регионални консултации со студенти и млади научници за Нацрт статутот на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 17 Декември 2010 година).